

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม - วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546, พ.ศ. 2547, หน้า 5) และการศึกษาปฐมวัยเป็นศาสตร์ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณ และมีการพัฒนาขึ้นโดยลำดับตามยุคสมัยขึ้นอยู่กับปรัชญา แนวคิด ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ การเมืองสังคมและวัฒนธรรมในสภาพสังคม และวัฒนธรรมที่ผ่านมาของแต่ละประเทศ ได้ใช้เป็นดัชนีชี้วัดด้านการศึกษาว่าเป็นสิ่งที่แสดงถึงการพัฒนา และความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นทุกประเทศทั่วโลกจึงมุ่งพัฒนาการศึกษา ตรงกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรผู้สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาเมื่อวันจันทร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2514 (นุชจรีย์ ม่วงอยู่, 2551, บทนำ)

“การให้การศึกษาแก่เด็กต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด ขึ้นต้นก็ต้องสอนให้รู้จักอวัยวะ และประสาทสัมผัสต่างๆ ต้องคอยควบคุมฝึกหัด จนสามารถใช้อวัยวะและประสาทส่วนนั้นๆ ทำกิจวัตรที่พึงประสงค์ของตนเองได้ เมื่อสามารถทำกิจวัตรของตัวเองได้แล้วถัดมาต้องสอนให้รู้จักทำการต่าง ๆ ให้รู้จักแสดงหาสิ่งต่างๆ ตามที่ต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อทำชีวิตมีความสะดวกมีความสบาย การให้การศึกษาขั้นนี้ ได้แก่ การฝึกกายให้มีความคล่องแคล่วชำนาญและสามารถในการปฏิบัติ ประกอบกับการสอนวิชาความรู้ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพเลี้ยงตัว การให้การศึกษาอีกครั้งหนึ่ง คือการสอนและฝึกฝนเรียนรู้วิทยาการที่ก้าวหน้าขึ้นไป พร้อมทั้งการฝึกฝนให้รู้จักใช้เหตุผลสติปัญญาและหาหลักการของชีวิต เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ความเจริญองกงามทั้งทางกาย และทางความคิด”

จากพระบรมราโชวาทที่พระราชทานทำให้ทราบถึงว่าการเรียนรู้ของเด็กในปฐมวัยเป็นสิ่งจำเป็น เป็นพื้นฐานของความเจริญเติบโตและการเรียนรู้ เด็กในวัยนี้พร้อมแล้วที่จะเรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กจะเรียนรู้โดยการซักถามและทดลองและมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (พัชรี ผลโยธิน, 2546, หน้า 16) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนนั้นเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ยาวนานตลอดชีวิตของตน แต่ช่วงระยะที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลต่อตัวบุคคลต่อไปก็คือ วัยเด็กตั้งแต่เกิด จนถึงอายุ 6 ปี เพราะเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการ

ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในวัยนี้ จะมียุทธศิลป์ต่อการเสริมสร้างความพร้อมของเด็กที่พัฒนาตนเองต่อไป

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2543, หน้า 3)

การจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นที่การส่งเสริมพัฒนาการด้าน สติปัญญา มากกว่าพัฒนาการด้านอื่น ๆ เพราะคิดว่าเป็นวิธีการที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ในอนาคตได้ การพัฒนาการที่สำคัญมีอาจจะเลยได้คือ การพัฒนาด้านสังคม เพราะปัจจุบันเด็ก ที่มีสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่กลับมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคมเป็นจำนวนมากและไม่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงเป็นสาเหตุให้เด็กเหล่านั้นไม่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตและเป็นปัญหาที่รุนแรงของสังคมในอนาคต จึงจำเป็นต้องเน้นให้ เด็กเป็นทั้งคนเก่ง คนดีและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่น (พัชรี ผลโยธิน, 2540, หน้า 59) เพราะในการดำรงชีวิตนั้นมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อช่วยเหลือพึ่งพา อาศัยกันและกัน การอยู่ร่วมกันมีลักษณะเป็นวัฒนธรรม เพื่อสนองความต้องการพื้นฐาน ของตนเองด้านร่างกาย ด้านจิตใจสังคม และสร้างสรรค์ความเจริญให้ตนเอง หมู่คณะ และ เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมความเจริญแก่กัน (วิริยะ บุญยะนิวาสน์, 2547, หน้า 29) และมีสังคมที่ พึ่งปรารถนาครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง และประเทศชาติมั่นคง ในการที่จะพัฒนาให้ บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะต้องมีวิสัยทัศน์ของการพัฒนาคนให้มีความสุข มีศีลธรรม มี การศึกษา มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม มีระเบียบวินัย เห็นคุณค่าของศาสนาและประเพณี (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2540, หน้า 1)

จากแนวคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554, หน้า 9) ได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จำเป็นต้องเน้น เป็นยุทธศาสตร์ให้คนและสังคมไทยสามารถปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ที่ เกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทันภายใต้หลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยให้ความสำคัญกับการ พึ่งตนเอง การมีภูมิคุ้มกัน และการสร้างสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นในทุกมิติ ควบคู่ไปกับการ นำทุนที่มีอยู่แล้วในสังคมไทยทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทาง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเสริมสร้างให้เข้มแข็ง โดยวางแผน ทางการพัฒนา และเสริมสร้างทุนลักษณะดังกล่าว ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และ สังคม รวมทั้งระดับประเทศ เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน (นุชจรีย์ ม่วงอยู่, 2551 บทนำ) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราช ดำรัสชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตอยู่และปฏิบัติของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมี เหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อัน เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และ ความระมัดระวังอย่างยิ่ง และในขนาดเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มี

สำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2548, หน้า 3-4) ดังนั้นการปลูกจิตสำนึกให้เกิดขึ้นควรจะปลูกฝังแก่เด็กตั้งแต่ช่วงอายุ 0-5 ปี ซึ่งเรียกว่า “ปฐมวัย” เป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุดของการวางรากฐานชีวิต เด็กปฐมวัยควรได้รับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการทางสมองจะเกิดขึ้นถึงร้อยละ 80 ของพัฒนาการทั้งหมดของสมอง (พัชรา พุ่มพชาติ, 2548, หน้า 11)

การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม สามารถจัดได้หลายรูปแบบโดยต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญหรือผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดประสบการณ์ในรูปแบบโครงการจัดเป็นวิธีการสอนส่งเสริมให้เด็กพัฒนาทักษะความคิด รู้จักการตัดสินใจและเด็กจะมีประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลวัตถุสิ่งของและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนผู้เรียนจะได้เรียนรู้ กิจกรรมโครงการเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยการบูรณาการสาระความรู้ต่างๆ หรือร่วมกันสร้างเสริมความคิด ความเข้าใจ ความตระหนัก ทั้งด้านสาระและคุณค่าต่างๆ ให้กับผู้เรียนโดยอาศัยทักษะทางปัญญาหลายๆ ด้าน ทั้งที่เป็นทักษะขั้นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ และทักษะขั้นสูงที่จำเป็นในการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีวิจารณญาณเป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้จะเป็นครูต่อไปในอนาคตจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการประสบการณ์ตรงโดยการทำโครงการด้วยตนเองจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงของเด็ก พบว่า พฤติกรรมที่เด็กนักเรียนในระดับปฐมวัยส่วนใหญ่ทำได้ มักเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลตนเอง แต่ก็ยังมีเด็กอีกจำนวนหนึ่งประมาณ 20-30 % ที่ยังไม่สามารถดูแลตนเองได้ในบางเรื่องที่สามารถทำได้แล้ว เช่น เรื่องการแต่งตัวมาโรงเรียน การผูกเชือก รองเท้า ใส่ถุงเท้า หวีกระเป๋่า ใช้ห้องน้ำ และสวดมนต์ พฤติกรรมที่พึงตนเองซึ่งเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่ยังทำไม่ได้ จะเป็นเรื่องที่ยากขึ้น เช่น หุงข้าว ทำกับข้าว ซักเสื้อผ้า พฤติกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่เลือกที่จะปรับปรุงตนเอง ส่วนนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นนั้น ส่วนใหญ่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองนั้นทำได้ แต่เรื่องเกี่ยวกับการช่วยเหลืองานบ้านและงานโรงเรียน นักเรียนตั้งใจที่จะปรับปรุงแก้ไข (ทิศนา ขมมณี, และคนอื่นๆ 2546, หน้า 25)

การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยเน้นให้เด็กพึ่งตนเองคือการช่วยตัวเองในการทำสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในความสามารถของตนที่จะทำได้ ตลอดจนดำรงชีวิตด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยพึ่งพาผู้อื่นโดยไม่จำเป็น คนเราทุกคนล้วนมีความสามารถที่จะช่วยดูแลและพึ่งตนเองได้ และควรมีความรับผิดชอบในการดำรงชีวิตของตนเอง ซึ่งหากทุกคนสามารถทำได้และถือว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบของตนที่จะต้องกระทำแล้ว ก็จะไม่เป็นภาระหรือก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นและสังคม ในทางตรงกันข้าม หากเราขาดความรับผิดชอบในชีวิตของ

ตนเอง ทำอะไรก็อาศัยผู้อื่น ฟังผู้อื่นทั้งๆ ที่มีความสามารถที่จะทำได้ ขาดความรับผิดชอบในชีวิตของตนเองก็จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เป็นภาระและปัญหาของสังคม การที่เราสามารถพึ่งตนเองได้จึงถือว่าดำรงชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมเพราะไม่ต้องเบียดเบียนใคร ซึ่งจะส่งผลให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (ทศนา เขมมณี, 2549, หน้า 34 -35)

จากการศึกษาความสำคัญของการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นสิ่งที่จำเป็น เป็นพื้นฐานของความเจริญเติบโตและเป็นวัยทองของการเรียนรู้ เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาตลอดจนถึงบุคลิกภาพที่เด็กได้เรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำความสนใจมุ่งเน้นให้เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างลึกซึ้งในรูปแบบการจัดการประสบการณ์การสอนแบบโครงการที่ได้สอดแทรกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เด็กได้รู้จัก ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันภายใต้เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างก่อนการจัดประสบการณ์กับหลังการจัดประสบการณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับการสอนปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ตามแนวการสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. เป็นการเผยแพร่และเป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดของเด็กปฐมวัยให้รู้จักคิดแก้ไขปัญหา และหาเหตุผลมาประกอบในการเขียนโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนจรัสวิทยา อำเภอวังม่วง

จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2 จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 114 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนจรัสวิทยา อำเภอวังม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลาก จาก 3 ห้องเรียนได้กลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียน แล้วจับสลากอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ห้องละ 38 คน รวม 76 คน ดังนี้

1.2.1 กลุ่มทดลอง 38 คน จัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.2 กลุ่มควบคุม 38 คน จัดประสบการณ์การสอนปกติ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดประสบการณ์การสอน 2 วิธี

2.1.1 การจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.2 การจัดประสบการณ์การสอนปกติ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน

2.2.1 ด้านการช่วยเหลือตนเอง

2.2.2 ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีคุณธรรม จริยธรรม

2.2.3 ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

3. เนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยเน้นประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมในสาระที่ควรรู้ ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ชุมชนชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆรอบตัว

4. ระยะเวลาในการทดลอง

ระยะเวลาในการทดลอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 5 วันๆ ละ 20 นาที

นิยามศัพท์เฉพาะ

พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นมีทักษะการปรับตัวในสังคม สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเองและรู้จักกาลเทศะสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน รู้จักแยกแยะความผิดชอบชั่วดี สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม 3 ด้าน ดังนี้

1. การช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ การเลือกเครื่องแต่งตัว การแต่งตัว การเลือก และการใช้อุปกรณ์ การรักษาความสะอาดร่างกาย การแสดงออก

2. การอยู่ร่วมกับผู้อื่นและมีคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ การทำงานร่วมกัน การให้ และการรับ การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ การแก้ปัญหา ความเรียบร้อยถูกต้องเหมาะสม

3. การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีสัมมาคารวะและมารยาทตาม วัฒนธรรมไทย การชื่นชมผลงานของตนเองและผลงานของผู้อื่น การใช้ของใช้ร่วมกัน การปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ การดูแลสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

การจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับ ความสนใจของเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในสิ่งที่เด็กสนใจอย่างถุ่มลึก โดยการทำกิจกรรม ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการค้นคว้า ได้คิด พุดคุย เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การ สังเกต การเก็บข้อมูลจากผู้ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ห้องสมุด และแหล่งค้นคว้าอื่น ๆ ซึ่งในกระบวนการ เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับครู ผู้ปกครอง เพื่อน วัสดุ สถานที่ บุคคลภายในชุมชน และที่ สำคัญเด็กมีส่วนร่วมกำหนดรายละเอียดเนื้อหาในการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มที่ วางแผนในการทำงาน และศึกษาข้อมูลร่วมกัน ระยะเวลาในการทำโครงการขึ้นอยู่กับความ สนใจของเด็ก ประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการประกอบด้วย 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ เป็นระยะที่หาความสนใจของเด็ก โดยมีการอภิปราย เกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจ และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวเรื่อง สำหรับทำโครงการ ร่วมกัน ทบทวนประสบการณ์เดิม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหัวเรื่องโครงการ

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ เป็นระยะที่วางแผนการทำงาน ทำการสืบค้นตาม แหล่งข้อมูลต่าง ๆ การจัดแสดง การทำงานภาคสนาม

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ เป็นระยะสรุปเหตุการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้ และมีการเตรียมการเสนอผลงานที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดงผลงานการเรียนรู้ในโครงการ และเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการใหม่

ในแต่ละระยะของโครงการ เด็กจะพัฒนาสิ่งที่น่าสนใจจากการพุดคุยสนทนา การ ปฏิบัติภาคสนาม การแสดงออก การค้นคว้า และการนำเสนอร่วมกัน โดยใช้ระยะเวลาในการทำ กิจกรรมตามความสนใจ และกระบวนการการจัดประสบการณ์แบบโครงการเข้าในกิจกรรม ประจำวัน ตามกระบวนการศึกษาค้นคว้าของเด็ก

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การให้บุคคลสามารถพึ่งพาตนเองในการประกอบ อาชีพ เลี้ยงตัวรอดในระดับประหยัดเป็นอย่างน้อย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในศาสตร์หรือ สาขาวิชาแขนงอื่น ๆ ได้ โดยมีแนวคิดหลัก 7 ประการ คือ การพึ่งพาตนเอง ความมีอิสรภาพ การบริหารการจัดการ การทำงานและการแสวงหาความรู้ การพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วม และการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแนวคิดทั้ง 7 ประการ สามารถนำมาประกอบกันเป็นกระบวนการ พึ่งตนเองเพื่อการพัฒนาที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. การพึ่งตนเอง คือ การมีความรับผิดชอบในตนเอง

2. การทำงานและการแก้ปัญหา คือ การลงมือปฏิบัติหรือกระทำการต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

3. การแสวงหาความรู้เพื่อใช้ในการทำงาน คือ การศึกษาหาความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ

4. การพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิต คือ การหมั่นปรับปรุงตนเองและสิ่งของตนเอง กระทำให้ได้ผลดีขึ้น

การจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยวิธีการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการ ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เด็กในระดับปฐมวัย ขั้นตอน ดังนี้

1. ชี้แนะ ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักเรียน
2. ชี้แจงกิจกรรม ครูและนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรม
3. ชี้วิเคราะห์และอภิปราย นักเรียนนำผลงานของตนมาเสนอหน้าชั้นเรียน
4. ชี้สรุปครูสรุป แนวคิดสำคัญของการทำกิจกรรม ซึ่งการที่เราได้ผลงานมานั้นต้องมีความอดทน ตั้งใจเพราะถ้าท้อถอยเราจะทำงานไม่สำเร็จ
5. ชี้ประเมินความรู้ความเข้าใจ
6. ชี้นำไปใช้ ครูทบทวนการทำงานของนักเรียน โดยเชื่อมโยงการนำสู่ประเด็กรงานนำไปใช้

การจัดประสบการณ์การสอนปกติ หมายถึง เป็นการวางรูปแบบการสอนรายวันที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยผ่านการกำหนดกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้เด็กปฏิบัติและได้รับประสบการณ์ อันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์การศึกษาทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย การเขียนแผนการจัดประสบการณ์รายวันจะนำสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญที่กำหนดเป็นหน่วยบูรณาการ (unit plan) นำมาออกแบบเป็นแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ (weekly plan) มาวางแผนการจัดประสบการณ์แต่ละวันในกิจกรรมประจำวัน ซึ่งแผนการจัดประสบการณ์นั้นจะยึดหลักความสอดคล้องกับสาระสำคัญและจุดประสงค์ของหน่วยบูรณาการที่กำหนดไว้ในตอนต้น หัวข้อของแผนการจัดประสบการณ์ปกติประกอบด้วย

1. ชื่อกิจกรรม หมายถึง ให้ระบุลักษณะของกิจกรรมนั้นว่าเป็นกิจกรรมใด
2. เรื่อง หมายถึง การระบุชื่อเรื่องเป็นการนำหัวข้อเรื่องที่ได้จากการระดมความคิดเห็นร่วมกัน ระหว่างครูกับผู้เรียนมากำหนดโดยให้สัมพันธ์กับสาระสำคัญของหน่วยบูรณาการ
3. ระดับชั้นและเวลา หมายถึง การระบุระดับชั้นเรียนไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ เป็นสิ่งที่แสดงถึงความยาก ง่ายของกิจกรรมที่สัมพันธ์กับพัฒนาการและขีดความสามารถของ

ผู้เรียน และแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพที่มี ส่วนระยะเวลาจะสัมพันธ์กับลักษณะกิจกรรม และขอบเขตความสามารถในการทำกิจกรรมในช่วงเวลานั้นๆ

4. **สาระสำคัญ** หมายถึง เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนในด้าน โนภาพของเรื่องนั้นๆ หลังจากได้ทำกิจกรรมไป ทั้งนี้การเขียนสาระสำคัญ

5. **จุดประสงค์** หมายถึง การเขียนจุดประสงค์ในแผนการจัดประสบการณ์ปกติ เป็นการกำหนดจุดประสงค์ระดับกิจกรรม

6. **เนื้อเรื่องหรือสาระการเรียนรู้** หมายถึง เป็นการนำเรื่องที่กำหนดไว้มาให้ รายละเอียดที่ครอบคลุมสาระสำคัญที่ระบุไว้การเขียนส่วนของเนื้อเรื่องต้องมีความง่าย ชัดเจน และเป็นข้อมูลที่เป็นจริง

7. **กิจกรรม** หมายถึง เป็นการกำหนดสิ่งที่ได้วางแผนร่วมกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนปฏิบัติ ได้รับประสบการณ์ที่นำไปสู่ผลที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ การกำหนดกิจกรรมมีจุดเน้น ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และได้เรียนในสิ่งที่สนใจ ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมครูจะต้อง มีการเตรียมการทั้งด้านวิธีการ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม การกำหนดกิจกรรม จะมี 3 ขั้นตอน คือ

7.1 **ขั้นนำ** เป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียนสิ่งใหม่ โดยการสร้างความ สนใจและความต้องการให้ผู้เรียนอยากรู้หรือต้องการที่จะเรียน รวมทั้งการตรวจสอบ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

7.2 **ขั้นทำกิจกรรม** เป็นการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ออกแบบไว้ โดย ครูจะใช้เทคนิคการกระตุ้นสนับสนุน และเสริมแรง ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมจนจบ และเกิดผลการ เรียนรู้

7.3 **ขั้นสรุป** เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันสรุปถึงผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น ทั้งนี้จะต้อง สอดคล้องกับสาระสำคัญที่ระบุไว้ อันแสดงถึงผลการจัดประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับ

8. **สื่อและแหล่งเรียนรู้** หมายถึง การกำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้ต้องเป็นไปตามที่ ออกแบบกิจกรรมไว้และหากเป็นสื่อที่ใช้ประกอบการปฏิบัติ

9. **การประเมินผล** หมายถึง เป็นการระบุวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลผู้เรียน ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในตอนแรก

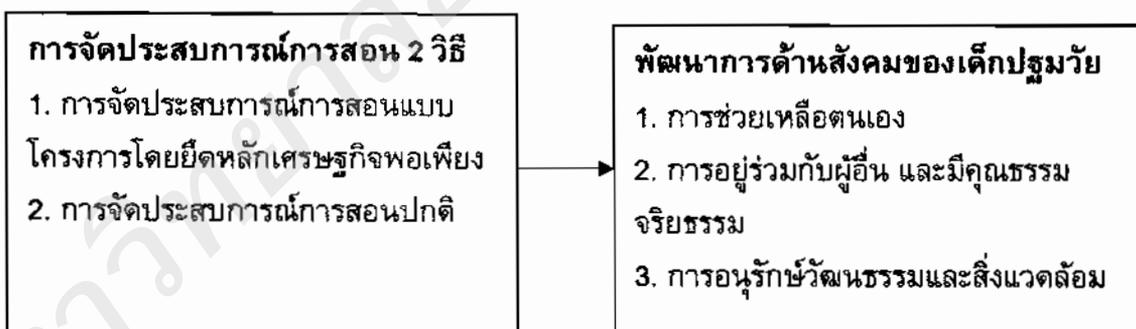
เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย-หญิง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2552 โรงเรียนจรัสวิทยา สำนักเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีอีริกสัน (Erickson's Theory of Development) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาทางด้านสังคมในเด็กวัย 3-5 ปี ไว้ว่า เด็กในขั้นนี้จะรู้จักร่วมมือในการวางแผนปฏิบัติกิจกรรม เด็กต้องได้รับอิสระอย่างเพียงพอในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เด็กจะให้ความสนใจใช้ความคิดริเริ่มต้นของอารมณ์ที่รุนแรง โกรธเคือง บิดา มารดาที่ควบคุมเด็กมากเกินไปทำให้เด็กเกิดความรู้สึกผิด การไม่จำกัดความคิดจะส่งผลให้เด็กรู้จักการยอมรับและไม่ยอมรับสังคมเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเจริญงอกงามของพัฒนาการในขั้นต่อไป การจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับการสอนปกติ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารายละเอียดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 พัฒนาการด้านสังคม แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดประสบการณ์แบบปกติ ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์หรือรูปแบบการสอน การจัดการเรียนรู้ประสบการณ์แบบโครงการ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวมาสังเคราะห์แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาการศึกษาพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับการสอนปกติ ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าการจัดประสบการณ์การสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี